

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ¹

της 24ης Ιουνίου 1793

Ο γαλλικός λαός, πεπεισμένος ότι η λήθη και η περιφρόνηση των φυσικών δικαιωμάτων του ανθρώπου είναι οι μόνες αιτίες για τα δεινά του κόσμου, αποφάσισε να εκθέσει σε μια επίσημη διακήρυξη αυτά τα ιερά και αναπαλλοτρίωτα δικαιώματα, προκειμένου όλοι οι πολίτες να έχουν τη δυνατότητα να συγκρίνουν αδιαλείπτως τις πράξεις της κυβέρνησης με τον αντικειμενικό σκοπό κάθε κοινωνικού θεσμού, έτσι ώστε να μην επιτρέψουν ποτέ στον εαυτό τους να γίνει αντικείμενο καταπίεσης και εξουτελισμού από την τυραννία· έτσι, ο λαός θα έχει πάντα μπροστά στα μάτια του τις βάσεις της ελευθερίας και της ευτυχίας του, ο δικαστής τον κανόνα των υποχρεώσεών του και ο νομοθέτης το αντικείμενο της αποστολής του.

Κατά συνέπεια, κοινοποιεί, παρουσία του υπέρτατου Όντος, την ακόλουθη διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη.

Άρθρο 1

Σκοπός της κοινωνίας είναι η καθολική ευημερία. Η κυβέρνηση υπάρχει για να εγγυάται στον άνθρωπο ότι θα απολαμβάνει τα φυσικά και αναφαίρετα δικαιώματά του.

Άρθρο 2

Αυτά τα δικαιώματα είναι η ισότητα, η ελευθερία, η ασφάλεια και η ιδιοκτησία.

Άρθρο 3

Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι εκ φύσεως και ίσοι απέναντι στον νόμο.

Άρθρο 4

Ο νόμος είναι η ελεύθερη και επίσημη έκφραση της κοινής βούλησης· είναι κοινός για όλους, είτε προστατεύει είτε τιμωρεί· δεν μπορεί να προστάζει παρά μόνο αυτό που είναι δίκαιο και ωφέλιμο για την κοινωνία· δεν μπορεί να απαγορεύει παρά μόνο αυτό που είναι επιβλαβές γι' αυτήν.

Άρθρο 5

Όλοι οι πολίτες έχουν ισότιμη πρόσβαση στα δημόσια λειτουργήματα. Οι ελεύθεροι λαοί δεν αναγνωρίζουν άλλα κριτήρια προτίμησης, όταν εκλέγουν τους δημόσιους λειτουργούς τους, παρά μόνο τις αρετές και τις δεξιότητές τους.

Άρθρο 6

Η ελευθερία είναι η δύναμη που έχει ο άνθρωπος να πράττει ό,τι δεν προσβάλλει τα δικαιώματα του άλλου: πηγή της ελευθερίας είναι η φύση, κανόνας της η δικαιοσύνη, προστάτης της ο νόμος. Το ηθικό της όριο συνοψίζεται σε αυτό το απόφθεγμα: *Μην κάνεις στον άλλον αυτό που δε θέλεις να σου συμβεί.*

¹ Αυτό ήταν το δεύτερο κείμενο με τον ίδιο τίτλο (στο πρωτότυπο: Déclaration des droits de l'Homme et du citoyen). Σε σχέση με την πρώτη Διακήρυξη, του 1789, η οποία περιλάμβανε 17 άρθρα, αυτή εδώ είχε πιο μαχητικό περιεχόμενο και μια σαφή υπεροχή των αρχών της ισότητας και της αλληλεγγύης. Υποβλήθηκε από την επαναστατική Επιτροπή και πιθανολογείται ότι κύριος συντάκτης της υπήρξε ο Ερώ Σεσέλ. Το πρωτότυπο κείμενο είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα του γαλλικού κράτους <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/la-constitution/les-constitutions-de-la-france/constitution-du-24-juin-1793.5084.html>.

Άρθρο 7

Το δικαίωμα να εκφράζει κάποιος τις σκέψεις και τις απόψεις του, είτε μέσω της φωνής του Τύπου, είτε με οποιονδήποτε άλλον τρόπο αυτός νομίζει, το δικαίωμα της ειρηνικής συνάθροισης, καθώς και αυτό της ελεύθερης άσκησης της θρησκείας, δεν μπορούν να απαγορευτούν. Η αναγκαιότητα έκφρασης αυτών των δικαιωμάτων προϋποθέτει είτε την παρουσία είτε την πρόσφατη ανάμνηση του δεσποτισμού.

Άρθρο 8

Η ασφάλεια συνίσταται στην προστασία που παρέχεται από την κοινωνία σε κάθε ένα από τα μέλη της, με στόχο τη διαφύλαξη της προσωπικότητας, των δικαιωμάτων και της περιουσίας του.

Άρθρο 9

Ο νόμος πρέπει να προστατεύει τη δημόσια και την ατομική ελευθερία ενάντια στην καταπίεση αυτών που κυβερνούν.

Άρθρο 10

Κανείς δεν πρέπει να κατηγορείται, να συλλαμβάνεται ή να κρατείται, παρά μόνο σε περιπτώσεις και με τον τρόπο που έχουν οριστεί από τον νόμο. Κάθε πολίτης ο οποίος κλητεύεται ή συλλαμβάνεται από την εξουσία του νόμου, πρέπει να υπακούει αμέσως· με την αντίσταση καθιστά τον εαυτό του ένοχο.

Άρθρο 11

Κάθε πράξη που γίνεται ενάντια σε έναν άνθρωπο, εκτός των περιπτώσεων και των τρόπων που καθορίζει ο νόμος, είναι αυθαίρετη και τυραννική· εάν υπάρχει πρόθεση άσκησης βίας εναντίον κάποιου, αυτός έχει το δικαίωμα να την αποκρούσει με τη βία.

Άρθρο 12

Όσοι υποκινούν, προετοιμάζουν, προσυπογράφουν, εκτελούν ή μεσολαβούν στην εκτέλεση αυθαίρετων πράξεων, θα θεωρούνται ένοχοι και πρέπει να τιμωρούνται.

Άρθρο 13

Κάθε άνθρωπος θεωρείται αθώος έως ότου κριθεί ένοχος. Εάν κριθεί απαραίτητη η σύλληψή του, οποιαδήποτε σκληρή συμπεριφορά η οποία δεν εγγυάται την ασφάλειά του, πρέπει να καταστέλλεται αυστηρά από τον νόμο.

Άρθρο 14

Κανείς δεν πρέπει να δικάζεται και να τιμωρείται παρά μόνο αφού απολογηθεί ή κλητευθεί νομίμως, και σύμφωνα με νόμο που να έχει δημοσιευτεί πριν από την αξιόποινη πράξη του. Εάν ένας νόμος τιμωρούσε αδικήματα που είχαν συντελεστεί προτού αυτά οριστούν ως αξιόποινα, αυτό θα ήταν τυραννία· η αναδρομική ισχύς ενός νόμου θα ήταν έγκλημα.

Άρθρο 15

Ο νόμος δεν πρέπει να επιβάλλει παρά μόνο ποινές αυστηρά και απολύτως απαραίτητες: οι ποινές θα πρέπει να είναι ανάλογες του αδικήματος και ωφέλιμες για την κοινωνία.

Άρθρο 16

Το δικαίωμα στην ιδιοκτησία είναι το προνόμιο που έχει κάθε πολίτης να απολαμβάνει και να διαθέτει κατά τη βούλησή του τα αγαθά του, τα εισοδήματά του, τους καρπούς της εργασίας και της δραστηριότητάς του.

Άρθρο 17

Κανένα είδος εργασίας, καλλιέργειας ή εμπορίου δεν μπορεί να απαγορευτεί στους πολίτες.

Άρθρο 18

Κάθε άνθρωπος μπορεί να διαθέτει κατά το δοκούν τις υπηρεσίες και τον χρόνο του. Ωστόσο, ο ίδιος δεν μπορεί να πουλήσει τον εαυτό του, ούτε να γίνει αντικείμενο πώλησης από άλλους· το άτομό του αποτελεί ιδιοκτησία αναπαλλοτρίωτη. Ο νόμος δεν αναγνωρίζει καθεστώς υπηρέτη· μπορεί να υπάρχει μόνο σύμβαση για παροχή υπηρεσιών και καταβολή αμοιβών ανάμεσα σε έναν άνθρωπο που εργάζεται και σε κάποιον που τον απασχολεί.

Άρθρο 19

Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί ούτε το ελάχιστο μέρος της ιδιοκτησίας του χωρίς δική του συγκατάθεση, παρά μόνο αν κάποια δημόσια ανάγκη το απαιτήσει αυτό, και υπό την προϋπόθεση μιας δίκαιης και εκ των προτέρων αποζημίωσης;.

Άρθρο 20

Κανένας φόρος δεν μπορεί να επιβληθεί, παρά μόνο αν αποβλέπει σε δημόσιο συμφέρον. Όλοι οι πολίτες έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν στη διαμόρφωση των φόρων, στην επίβλεψη της κατανομής τους και στον έλεγχο της διαχείρισής τους.

Άρθρο 21

Η δημόσια πρόνοια είναι χρέος ιερό. Η κοινωνία πρέπει να προνοεί για τη συντήρηση των δύστυχων πολιτών, είτε μέσω της προσφοράς εργασίας, είτε μέσω της εξασφάλισης των μέσων επιβίωσης σε όσους δεν είναι σε θέση να εργαστούν.

Άρθρο 22

Η παιδεία αποτελεί καθολική ανάγκη. Η κοινωνία πρέπει να ενισχύει με όλες της τις δυνάμεις την προαγωγή του δημόσιου λόγου, καθιστώντας την εκπαίδευση προσιτή σε κάθε πολίτη.

Άρθρο 23

Κοινωνική εγγύηση είναι η κοινή δράση που διασφαλίζει στον καθένα την απόλαυση και διατήρηση των δικαιωμάτων του· αυτή η εγγύηση τίθεται πάνω από την εθνική κυριαρχία.

Άρθρο 24

Δεν μπορεί να υπάρξει [κοινωνική εγγύηση] αν τα όρια των δημόσιων αξιωμάτων δεν είναι σαφώς καθορισμένα από τον νόμο και αν δεν εξασφαλίζεται η ευθύνη όλων των δημόσιων λειτουργών.

Άρθρο 25

Η κυριαρχία ανήκει στον λαό· είναι αδιαίρετη, απαράγραπτη και αναπαλλοτρίωτη.

Άρθρο 26

Καμιά μερίδα του λαού δεν μπορεί να ασκήσει την εξουσία ολόκληρου του λαού, αλλά κάθε τμήμα της επικράτειας πρέπει να απολαμβάνει, μέσα στην Εθνοσυνέλευση, το δικαίωμα έκφρασης της βούλησής του με πλήρη ελευθερία.

Άρθρο 27

Οποιοσδήποτε σφετερίζεται την εθνική κυριαρχία πρέπει να θανατώνεται αμέσως από τους ελεύθερους πολίτες.

Άρθρο 28

Ο λαός έχει πάντα το δικαίωμα να αναθεωρεί, να μεταρρυθμίζει και να τροποποιεί το Σύνταγμα του. Μία γενιά δεν μπορεί να υποτάσσει στους νόμους της τις μελλοντικές γενιές.

Άρθρο 29

Κάθε πολίτης έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στη διαμόρφωση των νόμων και στον διορισμό των εντολοδόχων ή των εκπροσώπων του.

Άρθρο 30

Τα δημόσια αξιώματα είναι απαραίτητως προσωρινά. Δεν μπορούν να θεωρηθούν ως διακρίσεις ή ανταμοιβές, αλλά ως καθήκοντα.

Άρθρο 31

Τα εγκλήματα των εντολοδόχων του λαού και των εκπροσώπων τους δεν πρέπει ποτέ να μένουν ατιμώρητα. Κανείς δεν έχει το δικαίωμα να απαιτήσει για τον εαυτό του μεγαλύτερη ανοχή στην παράβαση από άλλους πολίτες.

Άρθρο 32

Το δικαίωμα της υποβολής αναφορών στους αρμοδίους δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να απαγορευθεί, να ανασταλεί ή να περιοριστεί.

Άρθρο 33

Η αντίσταση στην καταπίεση είναι συνέπεια των υπολοίπων Δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Άρθρο 34

Ολόκληρο το κοινωνικό σώμα καταπιέζεται, όταν καταπιέζεται έστω και ένα μόνο μέλος του. Και κάθε μέλος καταπιέζεται, όταν καταπιέζεται ολόκληρο το κοινωνικό σώμα.

Άρθρο 35

Όταν η κυβέρνηση παραβιάζει τα δικαιώματα του λαού, η επανάσταση είναι για τον λαό, και για κάθε μερίδα του, το πιο ιερό δικαίωμα και το πιο αναγκαίο καθήκον.

Μετάφραση: Βίκυ Λιακοπούλου
Επιμέλεια: Μάρκος Τσούμας